

ТПТИ – потенциални ефекти за България

Институт за пазарна икономика

28 април, 2015 г.

**СПРИ
ТЪРГОВСКОТО
СПОРАЗУМЕНЕНИЕ
МЕЖДУ
САЩ И ЕС!**

ТПТИ – началото

- От средата на 2013 г. – преговори
- До април 2015 г. – девет кръга преговори
- Редица изследвания – поръчани от ЕК, но и направени от независими организации
- СЕРР (поръчано от ЕК):
 - Ползи за ЕС в размер на 119 млрд. евро годишно, а за САЩ – 95 млрд. евро годишно;
 - Допълнителни 545 евро в разполагаемия доход на домакинствата в ЕС и 655 евро – в САЩ;
 - Общият износ би нараснал със 6% за ЕС и с 8% за САЩ.

ТПТИ – изследвания до момента

- Bertelsmann Foundation (2013):
 - При частична либерализация (т.е. премахване само на тарифните бариери) - нарастване на дохода на човек с 0,27% (0,23% за България) за следващите 10-20 години
 - При значителна либерализация - нарастване на дохода на човек с 4,95% (4,83% за България).
- ÖFSE (2014):
 - Ползите от споразумението се надценяват;
 - Социалните разходи могат да са значителни;
 - Омаловажават се възможните негативни ефекти.

ТПТИ и България

- Липсва сериозен икономически анализ от академична институция/администрацията
- Този вакуум дава възможност за появата и разпространението на редица митове:
 - САЩ ще залееят България с ГМО;
 - България ще бъде надупчена за шистов газ;
 - български предприятия ще фалират пред конкуренцията от САЩ;
 - Само “големите (лоши) корпорации” ще спечелят;
 - Стандартите за защита на потребителите, здравето, качеството на храните и т.н. в Европа ще паднат и т.н.

Свободната търговия – теория и практика

- Свободната търговия е от полза и за двете страни, които търгуват – Бастия, Адам Смит, Давид Рикардо
- Мит №1: От свободната търговия (ще) печелят само “големите корпорации”
- Факт: в търговията участват и малки, и големи фирми
- ЕК (2015): “МСП и ТПТИ”:
 - 88% от всички износители от ЕС за САЩ са МСП; 28% от стойността на износа – от МСП
 - Конкретно за България: 87% от всички износители за САЩ са МСП; 40% от износа ни за САЩ – от МСП

ТПТИ – Измерения за България

- За 2013 г. България е изнесла за САЩ стоки за 595 млн. лева (НСИ)
- САЩ: 19-тият най-голям износен пазар и 9-тият най-значим извън ЕС
- През последните 5 години износът за САЩ бележи средногодишен ръст от около 15%
- Износът на България за САЩ: силно диверсифициран
- Най-значителното перо в него – машините - има дял от около 16%

Какво изнасяме за САЩ?

- Мит №2: България в общия случай изнася стоки с ниска добавена стойност, а внася такива с висока
- Двете най-големи пера в износа за САЩ (28%) са групи с висока добавена стойност – машини, електрическо/електронно оборудване
- И двете групи бележат висок ръст през последните 5 години – около 30% годишно
- Машини - компютърни компоненти и оборудване за автоматична обработка на данни
- Електрическо и електронно оборудване - електронни вериги, електрически резистори (реостати) и сигнална/пътна техника

Какво изнасяме за САЩ? (2)

- Изнасяме също:
 - Минерални горива и масла (8%) – нефтени масла
 - Тютюн и тютюневи изделия (8%) – непреработен тютюн
 - Изкуствени торове (6%) – нитратни и фосфорни торове
 - Мед и медни изделия (5%) – профили, ламарини и др.
 - Дървени столове; чорапи; медицински инструменти и уреди; ензими; сирене; билки, маслодайни и слънчогледови семена; пресни и охладени зеленчуци; плодове; житни и тестени изделия; лекарства; спортна екипировка; пирони и кламери; чакъл; стъклени чаши; етерични масла; каучукови тръби и маркучи; етерични масла; фураж.

Динамика на износа

- Повече от гореизброените продукти: растеж в износа към САЩ последните 5 години
- Някои дори отчитат трицифрен темп на растеж (вкл. и заради ниска база): мед, лекарства, продукти от стомана и желязо, ензими.
- Единственото изключение: тютюн и нефтени масла (средногодишен спад)

Мита по вноса в САЩ на български СТОКИ

- Какво би спечелила България от премахването на тарифните бариери?
- Мит №3: “В момента митата за внос в САЩ от ЕС са ниски, т.е. тяхното намаление/премахване би имало незначителен или никакъв ефект върху износа на стоки от ЕС за САЩ.”
- Това не е точно така в случая на България
- Съществена част от износа - двуцифрени мита
- Пример: 45,3% мито за непреработения тютюн

Митата в детайли

- 0% мито:
 - машини и електрическо/електронно оборудване
 - торове, мебели, медицинско оборудване, ензими, слънчогледово семе, лекарства, пирони/кламери и чакъл
- Тези продукти заемат дял от около 50% от общия износ на България за САЩ

Ниски мита – около 12% от износа за САЩ

- Ниски мита (между 0,1 и 2%):
 - Нефтените масла (1,1%)
 - Маслодайни семена (0,1%), медицински растения (1,5%)
 - Спортна екипировка (1,9%)
 - Етерични масла (1%)
 - Каучукови тръби и маркучи (1,3%)

Високи мита – около 40% от износа

- Близко 40% от износа на България за САЩ се облага с мито над 2%:

стока	мито (%)	дял в износа (%)
Необработен тютюн	45,3	8
Сирене	19,6	3
Чорапи	16,7	4
Фураж	18,1	1
Стъклени чаши	13,2	2
Медни изделия	2,2-2,3	5

Извод – премахването на митата ще е от полза за България

- Премахване на митата в търговията между САЩ и страните от ЕС, ще донесе:
 - преки положителни ефекти за над 50% от износа на България
 - **осезаеми** положителни ефекти за 40% от износа.

Мита и конкурентоспособност

- Мит №4: Българският износ е в общия случай неконкурентен, т.е. страната няма да спечели от освобождаване на търговията
- Огромната част от износа на стоки от България за САЩ (около 3/4) е високо конкурентен
- Всички неконкурентни продукти се радват на нулево мито
- Т.е. липсата на митническо облагане вероятно е подпомогнала техния износ

Свободната търговия е от полза за по-нискоконкурентен износ

- **Непреработен тютюн:** митото е огромно, но високата конкурентоспособност вероятно помага да се осъществи износът
- **Извод:** премахването на митата за по-ниско конкурентни стоки ще улесни проникването им в САЩ.

Вериги на предлагането и ТПТИ

- Вериги на предлагането - допълнителен, скрит износ от България за САЩ
- Разглеждаме износа на суровини и материали от България за ЕС и износа на крайни продукти от ЕС за САЩ
- Българските продукти, които участват във веригата на предлагане България – ЕС-28 – САЩ, са на стойност над 200 млн. щ. долара.
- **Т.е. около 2/3 от износа на България за САЩ е директен, а останалата 1/3 е чрез веригата на предлагане през ЕС-28.**

Износ на услуги за САЩ

- България изнася за САЩ нарастващ обем услуги
- Износът им достига 295,9 млн. долара през 2013 г. или 3,9% от износа на услуги от България
- Износът на услуги за САЩ нараства както в абсолютна стойност (с 59% спрямо 2009 г.), така и като дял от общия износ на услуги – от 2,7% през 2009 г. до 3,9% през 2013 г.

Какви услуги изнасяме за САЩ?

- Най-значителното перо – информационни и компютърни услуги (121 млн. USD, 41% от износа)
- Износът на такива услуги нараства близо 3 пъти между 2009 и 2013 г.; над 90% - компютърни услуги (**разработка на софтуер**)
- Второто най-голямо перо: пътуванията (около 20%)
- Третото най-сериозно перо - „Други бизнес услуги“; също бележат бърз ръст, като през 2013 г. заемат дял от 17,5%
- Около 97% от тези услуги - „разнообразни бизнес, професионални и технически услуги“, т.е. **аутсорсинг**

Услуги и нетарифни ограничения

- Търговията с услуги от България в САЩ не подлежи на митническо облагане
- Но: нетарифните ограничения важат с пълна сила за нея
- Това е и причината търговията с услуги също да е част от преговорите по ТПТИ

Цели на ЕС по отношение на услугите

- **Пазарен достъп**, най-вече в морския транспорт и други услуги;
- **Мобилност** – т.е. взаимно признаване на дипломи, лицензи, разрешителни и и т.н. за архитекти, юристи и др. професионалисти;
- **Лицензиране** – по-бързо и по-ясно придобиване на лицензи и разрешителни за банкови, счетоводни, правни, управленски услуги;
- **Нови правила** – за телекомуникации, е-търговия, финанси, пощенски и куриерски услуги, морски транспорт и др., които гарантират, че фирмите се конкурират на равни начала на двата пазара и правителствата ги третират по еднакъв начин;
- **Сигурност** – гарантиране, че европейските фирми ще имат поне същия достъп до американския пазар, какъвто имат в момента;
- **Защита** – за чувствителни сектори като радио, телевизия и филми; обществено образование и здравеопазване; социални услуги и др.

Цели на ЕК и износа на услуги

- Бизнес услугите, морският транспорт, финансовите и застрахователните услуги, комуникационните услуги – над 20% българския износ за САЩ
- Постигането на гореизброените цели ще насърчи българския износ на такива услуги
- Т.е. прекият положителен ефект ще засегне поне 20% от сегашния износ на услуги
- Освен това: някои от основните износители на стоки и услуги от България за САЩ са американски инвеститори
- Т.е. премахването на тарифните и нетарифните ограничения е много вероятно да доведе и до големи американски инвестиции в България

Общ ефект по линия на износа

- Общ износ от България за САЩ – около 900 млн. долара или 1,6 млрд. лева, включително:
 - Пряк износ на стоки: около 400 млн. долара
 - Непряк износ на стоки (материали, суровини, компоненти) по линия на вериги на предлагането: 200 млн. долара
 - Износ на услуги – 300 млн. долара

Внос на България от САЩ

- България – нетен износител
- През 2013 г. вносът се възстановява и отново започва да расте, достигайки 262 млн. долара (+18%)
- 2014 г. – 374 млн. долара (+42%)
- САЩ – 20-ти вносител, 5-ти сред третите страни през 2014 г. (съответно 23-то и 7-мо място през 2013 г.)

Какво се внася от САЩ

- Машини, атомни реактори, бойлери и др. - 121 млн. долара (2013 г. - 53,6 млн. долара)
- Електрическо и електронно оборудване – 70,5 млн. долара (2013 г. - 58 млн. долара)
- Минерални горива и масла – 32,7 млн. долара (2013 г. – 29,5 млн. долара)

Мита

- От общо 100 групи продукти - само 8 са с нулево мито
- При някои групи продукти (млечни продукти, яйца, мед, месо, захар) митото достига 40-50%
- Планираното премахване (или силно редуциране) на митата ще засегне над 40% от вноса на основните продукти, които се внасят директно от САЩ

	Мито (%)
Електрическо, електронно оборудване	1,9
Машини, атомни реактори, бойлери и др.	1,3
Минерални горива, масла, дестилирани продукти	0,4
Оптическа, фото, техническа, медицинска апаратура	1,3
Тютюн и преработени тютюневи продукти	29,2
Пластмаси и пластмасови изделия	6,2
Самолети, сателити и части за тях	1,5
Мебели, осветителни тела и др.	1,5
Модифицирано нишесте, скорбяла, ензими	7,2
Автомобилни превозни средства, трактори, мотоциклети и велосипеди и техните части	8,6
Разни видове хранителни продукти	9,5
Плодове, цитрусови и пъпешови кори	10
Други <u>конфекционирани</u> текстилни артикули, асортименти и парцали	10,5
Маслодайни семена, зърно, семена, плодове	0,4

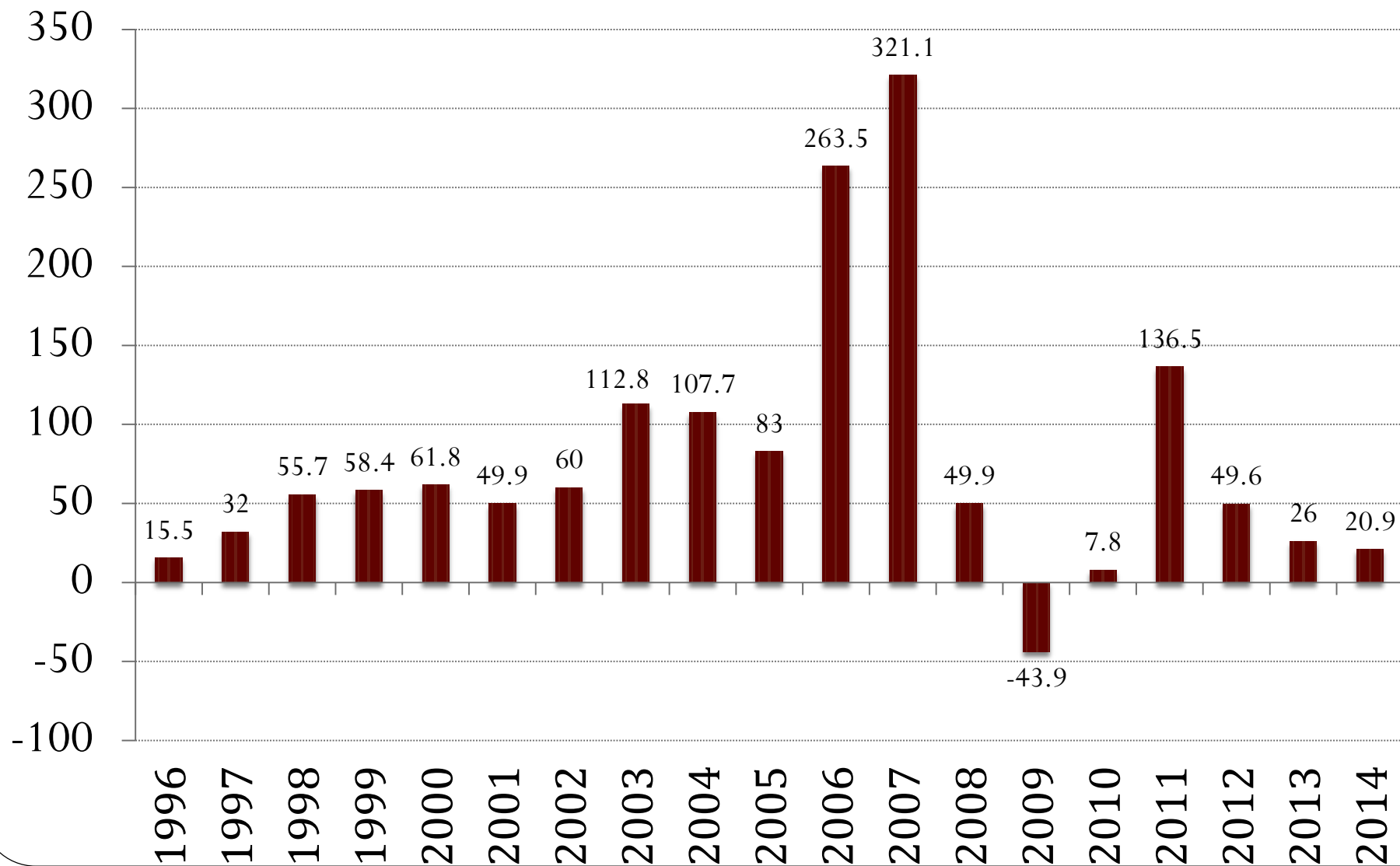
Ползи от премахването на митата на вноса

- Пречи на създаването на монополи
- По-голям избор за потребителите
- По-ниски цени
- По-ефективно използване на ресурсите
- Намаляване на разходите на производство
- Повишаване на производителността на труда
- Ръст на икономиката

Чужди инвеститори в България

- САЩ – 9-ти най-голям чужд инвеститор
- 1996-2014 г. – 1,468 млрд. евро бруто
- Инвестициите от САЩ са автентични

Преки чужди инвестиции от САЩ в България за периода 1996- 2014 г., млн. евро

Какви американски компании инвестират в България

- Голяма част от инвестициите са в сферата на високите технологии, електрониката и компютърните услуги (*Майкрософт, Тъмбълуид, Ай Би Ем, Хюлет Пакард, АМИС, ВиЕмУеър, Джонсънс Контролс*)
- През последните години навлизат и по-малки американски компании за разработка на софтуеър

ТПТИ и чуждите инвестиции

- Освобождаването на търговията ще увеличи търговския стокообмен между САЩ и ЕС, а оттам – и инвестициите от САЩ в България
- Сравнително ниските разходи за труд, по-ниските преки данъци и свободната търговия - фактори за привличането на инвестиции от САЩ

Изводи

- Общ износ от България за САЩ – около 900 млн. долара или 1,6 млрд. лева
- Премахването на митата би засегнало около 50% от износа и 40% от вноса на стоки;
- Премахването на митата ще помогне на понискоконкурентни стоки да навлязат на американския пазар
- 20% от износа на услуги – от България за САЩ – залегнали в целите на ЕК за премахване на натарифни бариери
- САЩ – Топ 9 инвеститор в България с ПЧИ за 1,5 млрд. евро; освобождаването на търговията ще даде тласък и на инвестициите

И.П.И

Институт за пазарна икономика

Благодарим за вниманието!

ТПТИ – потенциални ефекти за
България

www.ime.bg